

Innvandrere i Norge, Sverige og Danmark

Det er få gode analyser som sammenligner innvandring og integrering i flere land. Selv i Skandinavia er det krevende å etablere gode nok data for sammenligninger. Sverige har klart flest innvandrere, særlig flyktninger, både i absolutte tall og i forhold til folketallet. Norge har relativt sett hatt langt større arbeidsinnvandring fra EU enn det Sverige og Danmark har hatt. Hvordan det går med innvandrere, henger ofte sammen med forskjeller i innvandringens størrelse og sammensetning.

Silje Vatne Pettersen og
Lars Østby

Datagrunnlaget

I denne artikkelen benyttes registerdata fra Norge, Sverige og Danmark om befolkningens sammensetning, utdanningsdeltakelse og arbeidsdeltakelse. Dataene er gjort tilgjengelig av Danmarks Statistik, Statistisk sentralbyrå i Norge og Statistiska centralbyråen i Sverige.

Bakgrunn

Artikkelen bygger på arbeidet med å harmonisere indikatorer på innvandreres integrering i Norge, Sverige og Danmark. Arbeidet ble utført av nasjonale statistikkbyråer og integreringsmyndigheter i forkant av nordisk embetsmannsmøte på integreringsfeltet høsten 2012. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) har finansiert Norges bidrag.

Silje Vatne Pettersen er demograf og seniorrådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for leveårsstatistikk. (siljevatne.pettersen@ssb.no)

Lars Østby er demograf og seniorforsker i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for leveårsstatistikk. (lars.ostby@ssb.no)

Innvandring av det omfang de skandinaviske landene har hatt de siste 40 årene, har vi aldri opplevd tidligere (se figur 1, side 77). Det har vært noen grunnleggende fellestrekk i de tre landenes migrasjonsmønster, og landene har sterke historiske og kulturelle likheter. Likevel er forskjellene i innvandringens art og omfang såpass store at de er vel verdt å studere.

Sammenligningenes velsignelser ...

Med så mange politiske og sosiale fellestrekk mellom de skandinaviske landene kommer vi så nært opp til en eksperimentell situasjon som man kan komme i samfunnsvitenskapene. Hensikten med sammenlignende analyser av hvordan det går med innvandrerne i Danmark, Norge og Sverige, er å identifisere likheter og forskjeller i atferd og levekår mellom innvandrerne i de tre landene. Dermed kan vi danne et grunnlag for å vurdere effekten av noe ulik innvandrings- og integreringspolitikk i landene.

Slike sammenlignende analyser er helt avhengige av at de data som brukes, er sammenlignbare. Dette krever at data er harmoniserte; det vil si at definisjonene som ligger til grunn, er de samme, og at dataene samles i kategorier som er like i de tre landene. Bare på den måten blir sammenligningen reell.

... og harmoniseringens svøpe

Det å harmonisere data på tvers av landegrensener er ikke uten problemer. Landenes statistikk skal ivareta viktige nasjonale hensyn. Prioriteringene kan bli ulike, og harmonisering vil kunne øve vold mot de detaljene som i enkeltland oppfattes som viktigst, men som ikke er tilgjengelig i de andre landenes statistikk.

Vi har dessverre ikke kunnet anvende samme definisjon av «innvandrere» for de tre landene. Sverige bruker begrepet «utenlandsfødte» i sin offisielle statistikk, mens Norge og Danmark i tillegg ser på fødelandet til foreldrene til den som er født i utlandet (se tekstbokser med definisjoner og datagrunnlag). I Norge utgjorde innvandrere 89 prosent av alle utenlandsfødte per 1.1. 2012. Det er grunn til å tro at andelen er i denne størrelsesorden også i Sverige. Vi oppfatter den norske og danske definisjonen som best egnet for sammenligninger av innvandreres deltakelse i utdanning og arbeid.

Når vi her sammenligner arbeids- og utdanningsdeltakelse for enkelte opprinnelsesland, gjør vi dette kun for Norge og Danmark, da tilsvarende tall ikke ble gjort tilgjengelig for Sverige. Det synes å være såpass store ulikheter mellom innvandrere fra ulike land i Afrika og Asia at viktige nyanser dessverre blir borte når innvandrerne herfra må analyseres som én gruppe.

Enkelte relevante variabler er det så langt ikke mulig å harmonisere mellom de skandinaviske landene. Det gjelder særlig *innvandringsgrunn og høyeste oppnådde utdanningsnivå*. Det skyldes at vi mangler informasjon om disse forholdene i ett eller flere av de skandinaviske landene, og at definisjon og registreringsordning er ganske forskjellig. Det er på mange måter beklagelig, særlig siden innvandringsgrunn kunne ivaretatt noen av de forskjellene mellom enkeltlands innvandrere som vi i denne analysen ikke har svenske data til å belyse.

Gradvis åpning av landegrensene ...

Innvandringen til Skandinavia må ses i lys av en gradvis åpning av landegrensene, først innenfor Norden og så EU, i tillegg til den nasjonale politikken rundt arbeidsinnvandring, flyktninger og familiegjenforening fra land utenfor EU. Her er det mange likheter mellom de skandinaviske landene, men også ulikheter.

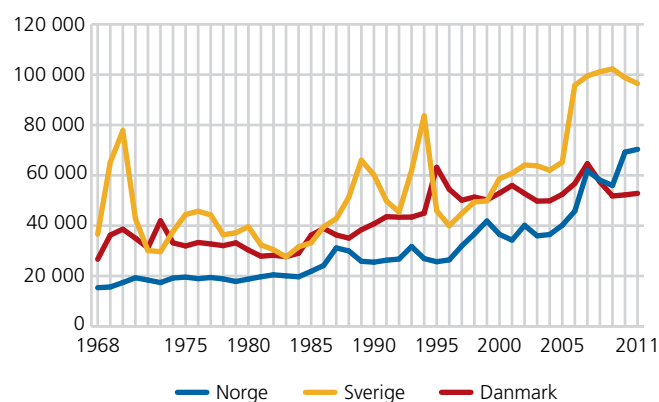
Siden 1954 har vi hatt et felles nordisk arbeidsmarked (Fischer og Straubhaar 1996), og siden 1994 har hele Norden vært en del av det åpne europeiske arbeidsmarkedet innenfor EU/EØS-området. Det betyr at statsborgere fra de nordiske landene i over 50 år fritt har kunnet bo og arbeide i et annet nordisk land, og at denne retten i stor grad er utvidet til å gjelde alle EU/EØS-borgere (Utlendingsdirektoratet 2013). I tillegg har de nordiske landene rekruttert arbeidskraft fra land utenfor Europa, slik som Pakistan og Tyrkia. For migrasjonsmønsteret i første halvdel av 1900-tallet, se [Østby 2005](#).

Arbeid var viktigste årsak til innvandringen frem til begynnelsen av 1970-tallet. Sverige kom ut av andre verdenskrig med en intakt industri, klar til å produsere for et Europa under gjenoppbygging, og med stort behov for arbeidskraft, som blant annet ble dekket av søreuropeere. Mot slutten av 1960-tallet var innvandringen dominert av finlendere som var blitt uten arbeid.

Arbeidsinnvandringen til alle tre landene stoppet da oljekrisen i 1973 førte til restriksjoner i innvandringen fra land utenfor Norden. Deretter fulgte en lang periode med familiegjenforening til arbeidsinnvandrere eller ny innvandring på grunn av flukt fra krig eller forfølgelse (fra blant annet Chile, Vietnam, Iran, tidligere Jugoslavia, Irak og Somalia). Etter EU-utvidelsen østover i 2004 er det arbeidsinnvandring, særlig fra Polen og de baltiske statene, som preger innvandringsbildet i de skandinaviske landene, i tillegg til fortsatt familieinnvandring og innvandring på grunn av flukt.

Figur 1 illustrerer at Danmark i en lang periode frem til årtusenskiftet hadde nesten like mange innvandring som Sverige. Etter år 2000 har innvandringen til Danmark vært nokså stabil, mens den er fordoblet i Norge og Sverige.

Figur 1. Innvandring til Norge, Sverige og Danmark. 1968-2011. Antall

Kilde: Befolkningsstatistikk: Statistisk sentralbyrå, Statistiska centralbyrån, Danmarks Statistik.

Definisjoner

Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre, har fire utenlandsfødte besteforeldre og på et tidspunkt har innvandret til Norge eller Danmark (for Sverige, se utenlandsfødte).

Utenlandsfødte er her personer som bor i Sverige, men som er født i utlandet. Begrepet omfatter flere enn *innvandrere* ettersom foreldrene kan være født i Sverige.

Innenriksfødte med innvandrerforeldre er født i Norge, Sverige eller Danmark, og har to foreldre som er innvandrere (utenlandsfødte for Sverige).

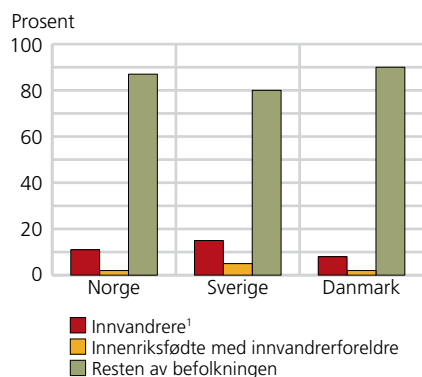
Opprinnelsesland er her brukt synonymt med innvandrernes fødeland.

Skandinavia er landene Danmark, Norge og Sverige.

Forskjeller i sammensetning

Innvandreres demografiske og migrasjonsspesifikke sammensetning i de tre landene kan gi store forskjeller i for eksempel sysselsetningsprosent. Dette omtales ofte som sammensetningseffekter. Et land med mange nyankomne flyktninger kan ha lavere sysselsetningsprosent enn et land med mange arbeidsinnvandrere. Noe av forskjellene på nasjonalt nivå kan altså skyldes andelen flyktninger, men også ulik botidsfordeling, landbakgrunn, fordeling på kjønn, familiesammensetning og så videre. Det er derfor viktig å sammenligne så like grupper som mulig. De forskjellene som gjenstår etter en slik harmonisering, kan et stykke på vei forklares med ulikheter i integreringstiltak, men det er selvfølgelig også andre forklaringer som kan bidra.

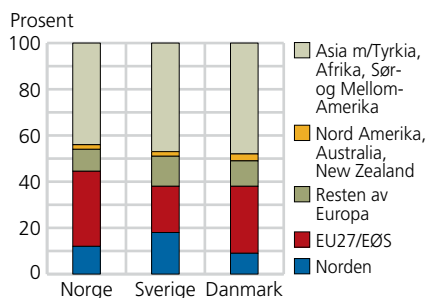
Figur 2. **Befolkningssammensetningen i Norge, Sverige¹ og Danmark. 1. januar 2012. Prosent**

¹ Utenlandsfødte for Sverige.

Kilde: Befolkningsstatistikk: Statistisk sentralbyrå, Statistiska centralbyrån, Danmarks Statistik.

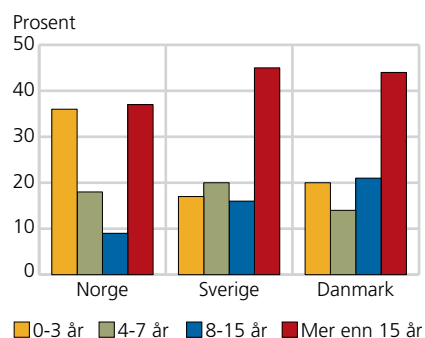
Figur 3. **Innvandrere¹, etter fødeland (region). Norge, Sverige og Danmark. 1. januar 2012. Prosent**

¹ Utenlandsfødte for Sverige.

Kilde: Befolkningsstatistikk: Statistisk sentralbyrå, Statistiska centralbyrån, Danmarks Statistik.

Figur 4. **Innvandrere¹ etter botid i Norge, Sverige og Danmark. 1. januar 2012. Prosent**

¹ Utenlandsfødte for Sverige.

Kilde: Befolkningsstatistikk: Statistisk sentralbyrå, Statistiska centralbyrån, Danmarks Statistik.

Sverige hadde spesielt høy innvandring frem til 1970 (innvandrere fra Finland), og stort mottak av flyktninger tidlig på 1990-tallet og fra 2005. Oppgangen i innvandringen til Norge etter 2005 har sin bakgrunn i den store arbeidsinnvandringen, særlig etter EU-utvidelsen i 2004.

Sverige størst som innvandringsland

På tross av likheter i det generelle innvandringsbildet er det store ulikheter mellom de skandinaviske landene når det gjelder antallet bosatte innvandrere. I Sverige er det i dag om lag tre ganger så mange innvandrere som i Norge og i Danmark (1,43 versus 0,55 og 0,44 millioner personer). Tallet for Sverige gjelder utenlandsfødte (se tekstboks for definisjoner).

Sverige har også den høyeste andelen utenlandsfødte i Skandinavia, 15 prosent av befolkningen ved inngangen til 2012, sammenlignet med 10 prosent i snitt for EU, et tall som oppgis av det europeiske statistikkbyrået Eurostat (2013). Det er også i Sverige vi finner den høyeste andelen innenriksfødte med innvandrerforeldre, 5 prosent. Deretter følger Norge med henholdsvis 11 prosent innvandrere og 2 prosent norskfødte med innvandrerforeldre (se figur 2).

Halvparten fra Asia, Afrika eller Latin-Amerika

Om lag halvparten av innvandrerne i Skandinavia kommer fra land i Asia, Afrika eller Latin-Amerika (se figur 3), litt større andel i Norge enn i Danmark og Sverige. Dette er i all hovedsak tidlige arbeidsinnvandrere og deretter flyktninger, og familieinnvandrede til disse to gruppene.

Deretter følger gruppen av innvandrere fra land i EU utenom Norden, i dag dominert av arbeidsinnvandrere fra østeuropeiske land. Innvandrere fra Norden er den tredje største gruppen i Norge og Sverige.

Også mange svensker er i Norge for å jobbe, og i Sverige er finske innvandrere av historiske årsaker den største innvandrergruppen. Fra resten av Europa kom det mange under urolighetene på Balkan på 1990-tallet, mens det er færrest innvandrere fra Nord-Amerika, Australia og New Zealand.

Over 40 prosent av innvandrerne har bodd lenge i Skandinavia, over 15 år (se figur 4). I Norge er det dessuten mange nyankomne, dobbelt så høy andel som i Danmark og Sverige. Andelen innenriksfødte av alle med innvandrerbakgrunn er klart mindre i Norge enn i de to andre landene, fordi en så stor andel av innvandrerne i Norge har kort botid og ikke har rukket å få barn.

Det generelle bildet er altså relativt likt for de skandinaviske landene. Men ser vi på innvandrere fra hvert enkelt opprinnelsesland, er det større variasjoner (se tabell 1 og 2). For eksempel kom det relativt mange arbeidsinnvandrere og familieinnvandrere fra Pakistan og Tyrkia til Norge og Danmark på 1970-tallet, selv om de var langt færre enn europeiske arbeidsinnvandrere fra EU etter 2004. Innvandrere fra Pakistan og Tyrkia er etablerte grupper med lang botid og med etter hvert voksne barn, som har levd hele eller store deler av livet i Skandinavia. I Sverige, derimot, er de fleste pakistanere relativt nyankomne, mange av dem mannlige studenter, mens innvandrerne fra Tyrkia i tillegg til arbeidsinnvandrerne også i større grad er politisk eller religiøse flyktninger enn tilfellet er i Norge og Danmark.

Liberales Sverige tar imot mange flyktninger

Sverige skiller seg ut med sin mer liberale flyktningpolitikk. Sverige har for eksempel gitt opphold til mange flere flyktninger fra Irak og tidligere Jugoslavia enn det Danmark og Norge har gjort, også sett i forhold til folketallet. I Sverige utgjør flyktninger fra Irak 1,3 prosent av hele befolkningen, mens andelen er 0,4 i Norge og i Danmark.

Et annet eksempel på forskjeller i innvandringens sammensetning er innvandringen fra Polen, som er betydelig i alle de skandinaviske landene. Mens innvandrerne i Norge er dominert av relativt nyankomne polske arbeidsinnvandrere, i dag den største innvandrergruppen i Norge, er det fra før også en god del polske politiske flyktninger i Sverige og Danmark, med lang botid og ofte godt etablerte i samfunnet. Disse forskjellene i botid og årsaken til innvandringen i de skandinaviske landene er viktige å ta hensyn til når vi analyserer integreringen og deltakelsen i samfunnet. Det er viktige forskjeller i forutsetninger, ikke bare etter opprinnelsesland, men også mellom grupper fra samme land.

Ulik integreringspolitikk

Generelt kan vi si at Sverige har den mest liberale innvandrings- og integreringspolitikken i Skandinavia, og at Danmark fører en strengere politikk på dette området enn de to andre landene. Norge havner et sted midt i mellom. (For en fylldig diskusjon av integreringspolitikk i Norden, se Brochmann og Hagelund 2012 og 2005, og Bevelander mfl. 2013). I Norge har den økonomiske utviklingen i tillegg vært særlig gunstig de senere årene, og vi må vente at innvandrerne lettere får innpass på arbeidsmarkedet i Norge enn i de to andre landene.

Nedenfor ser vi på innvandrernes deltakelse i skole og arbeid i Norge, Danmark og Sverige, og hvordan de gjør det sammenlignet med innenriksfødte med innvandrerforeldre og resten av befolkningen. Vi begynner med frafall i videregående skole. Deretter tar vi for oss utdanningsdeltakelse blant dem som er 20-24 år, og sysselsetting blant dem som er 25-64-år. Til slutt ser vi på dem som verken studerer eller arbeider.

Selv om det er en del kunnskap om effekten av ulike integreringstiltak på nasjonalt nivå, vet vi ikke om de forskjellene som vi ser i Skandinavia, skyldes ulike tiltak eller ulike «innvandrere». Her er det mye forskning som gjenstår, men beskrivelser av den typen vi presenterer her, vil være et godt utgangspunkt for slike analyser.

Høyt frafall i videregående skole i hele Skandinavia

I alle de skandinaviske landene er det en langt høyere andel gutter enn jenter som ikke fullfører videregående skole i løpet av fem år (se figur 5). Andelen som faller fra, er langt høyere blant innvandrere enn i «resten av befolkningen», mens andelen for innenriksfødte med innvandrerforeldre ligger et sted midt mellom. Det

Tabell 1. Innvandrere¹ etter utvalgte fødeland. Norge, Sverige og Danmark. 1. januar 2012. Antall

	Norge	Sverige	Danmark
Tyrkia	10 696	43 909	32 379
Polen	67 339	72 865	28 043
Irak	21 784	125 499	21 197
Somalia	20 976	40 165	9 951
Bosnia-Hercegovina	13 146	56 290	17 580
Pakistan	17 893	10 539	12 079
Vietnam	13 222	15 175	9 024

¹ Utenlandsfødte for Sverige.

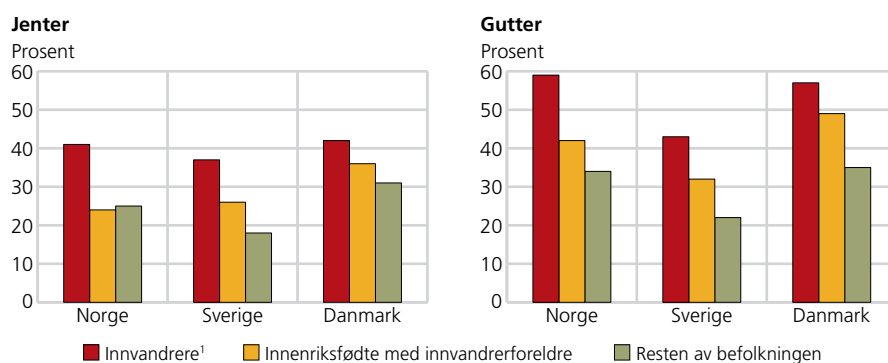
Kilde: Befolkningsstatistikk: Statistisk sentralbyrå, Statistiska centralbyrån, Danmarks Statistik.

Tabell 2. Innenriksfødte med innvandrerforeldre, etter foreldrenes fødeland. Norge, Sverige og Danmark. 1. januar 2012. Antall

	Norge	Sverige	Danmark
Tyrkia	6 046	28 450	28 011
Polen	4 764	15 598	3 677
Irak	7 151	37 509	8 687
Somalia	8 419	13 800	7 161
Bosnia-Hercegovina	3 192	16 030	4 765
Pakistan	14 844	3 117	9 563
Vietnam	7 649	6 533	5 283

Kilde: Befolkningsstatistikk: Statistisk sentralbyrå, Statistiska centralbyrån, Danmarks Statistik.

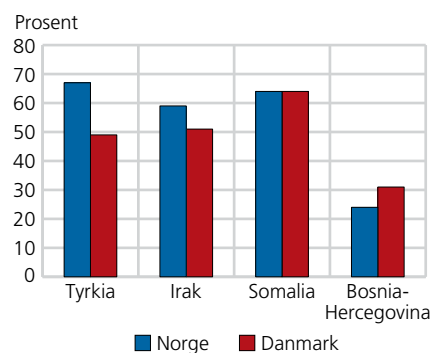
Figur 5. Andel som ikke har fullført videregående skole etter fem år, etter innvandringsbakgrunn. Norge, Sverige og Danmark. 2011. Prosent

¹ Utenlandsfødte for Sverige.

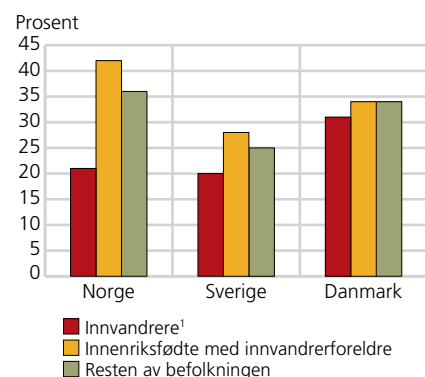
Kilde: Utdanningsstatistikk: Statistisk sentralbyrå, Statistiska centralbyrån, Danmarks Statistik.

Figur 6. **Andel innvandrere som ikke har fullført videregående skole etter fem år, etter fødeland. Norge og Danmark. 2011. Prosent**

Kilde: Utdanningsstatistikk: Statistisk sentralbyrå, Danmarks Statistik.

Figur 7. **Andel i høyere utdanning, alder 20-24 år, minimum to års botid, etter innvandringsbakgrunn. Norge, Sverige og Danmark. 2011/2012. Prosent**

¹ Utenlandsfødte for Sverige.

Kilde: Befolkningsstatistikk: Statistisk sentralbyrå, Statistiska centralbyrån, Danmarks Statistik.

er særlig to unntak fra denne generelle sammenhengen. Andelen som ikke fullfører videregående skole, er lavere i Sverige enn i de andre skandinaviske landene, særlig blant gutter. Blant innenriksfødte jenter med innvandrerforeldre er andelen som ikke fullfører, lavest i Norge, og den er på nivå med resten av befolkningen.

Svenske myndigheter og Statistiska centralbyrån publiserer nødig opplysninger om utenlandsfødtes arbeids- og utdanningsdeltakelse fordelt på opprinnelsesland. Der blir tallene heller fordelt på regioner. Derfor er opprinnelsesland tilgjengelig bare for Danmark og Norge i denne sammenlignende analysen. Forskere får derimot tilgang til slike svenske data for analyser.

Bevelander mfl. (2013) har beregnet egne tall for Sverige, og det kommer frem forskjeller der som langt på vei sammenfaller med det bildet vi her gir for Danmark og Norge. For eksempel er frafallet fra videregående skole blant dem som har bakgrunn fra Somalia, særlig høyt i Danmark og Norge (se figur 6). Dette er interessante fellestrekk. Blant dem med bakgrunn fra Tyrkia og Irak er frafallet derimot langt høyere i Norge enn i Danmark. Hvorfor gruppene fra Tyrkia og Irak skiller seg ut på denne måten, er ikke lett å si, men mønsteret i Norge er sammenfallende med flere av funnene i levekårsundersøkelsen blant innvandrere ([Blom og Henriksen 2008](#) og [Henriksen 2010](#)).

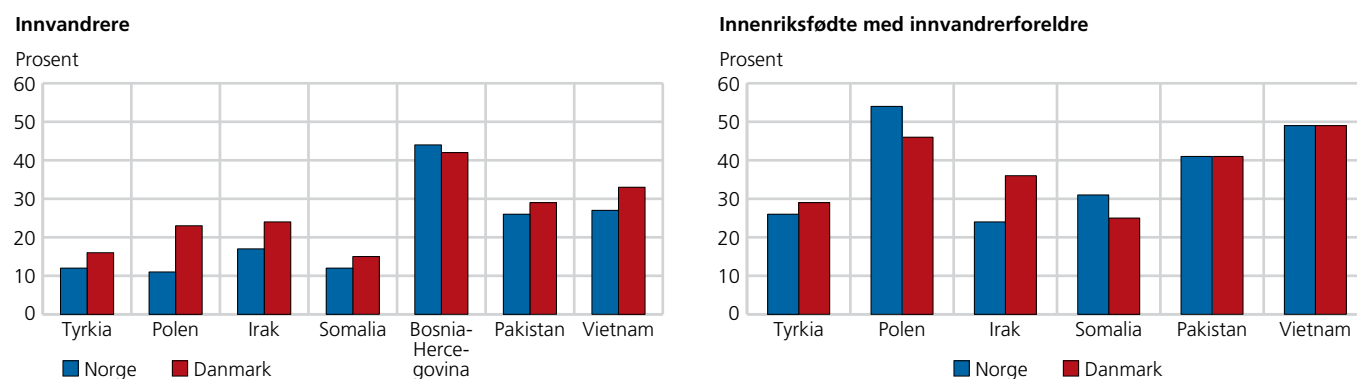
Flere tar høyere utdanning i Danmark og Norge

Blant dem som har fullført videregående skole, er det relativt stor variasjon mellom de skandinaviske landene i hvorvidt man fortsetter med høyere utdanning (se figur 7). En større andel deltar i høyere utdanning i Norge og Danmark enn i Sverige, og det gjelder særlig for innenriksfødte barn av innvandrere og «resten av befolkningen». Bildet er altså motsatt av det vi så for frafallet i videregående skole.

I Danmark er det liten forskjell mellom innvandrere og andre grupper. Det er dermed langt større andel som deltar i høyere utdanning i Danmark, enn snittet for alle i Sverige. I Norge er det derimot store forskjeller mellom gruppene, og nær dobbelt så høy andel som deltar i høyere utdanning blant innenriksfødte med innvandrerforeldre enn blant innvandrere.

Ett viktig fellestrekk i de skandinaviske landene er likevel at innenriksfødte med innvandrerforeldre deltar i høyere utdanning i større grad enn de andre

Figur 8. **Andel i høyere utdanning, alder 20-24 år, minimum to års botid, etter landbakgrunn. Norge og Danmark. 2011-2012**

Kilde: Utdanningsstatistikk: Statistisk sentralbyrå, Danmarks Statistik.

gruppene, og som vi har sett, gjelder det særlig i Norge. Danmark har relativt få arbeidsinnvandrere og få nyankomne, hvilket kan være noe av årsaken til at andelen i høyere utdanning er større der.

Innvandrere fra Bosnia-Hercegovina, Pakistan og Vietnam, det vil si grupper som i snitt har vært relativt lenge i Skandinavia, deltar i høyere grad i høyere utdanning enn dem som kommer fra Tyrkia, Polen, Irak og Somalia (se figur 8, innvandrere). At deltakelsen er lavere blant nyankomne flyktninger eller arbeidsinnvandrere er ikke overraskende, men det er interessant at den er så mye høyere i Danmark enn i Norge. Det kan skyldes strengere innvandringspolitikk i Danmark, og at en del flyktninger som ikke klarte «kravene», har forlatt landet (Bevelander mfl. 2013).

Et annet forhold som også kan tenkes å spille inn, er at 24-års aldersgrense og et sterkt krav til forsørgerevne ved familieetablering og -gjenforening fører til at mange flyktninger under denne alderen forbereder seg på å kunne fylle forsørgerkravet gjennom å være kvalifisert for godt betalt arbeid når de når den alder da de kan få familie til landet.

Når polakkene har så mye høyere andel under høyere utdanning i Danmark enn i Norge, skyldes nok det at det er kommet svært mange unge polske menn til Norge for å arbeide, og at den andelen som studentene utgjør, derfor blir relativt liten her. Det er også verdt å merke seg at innvandrere fra Tyrkia, som i snitt har lang botid, deltar i mye mindre grad i utdanning enn dem fra Pakistan, og det gjelder både for innvandrere og innenriksfødte med innvandrereforeldre.

Sysselsettingen øker med botiden i Sverige

I en periode med god økonomi og stort behov for arbeidskraft har mange innvandrere kommet til Norge for å arbeide. Sysselsettingsraten for nyankomne er derfor høyere i Norge enn i Danmark og Sverige (se figur 9). Mens andelen sysselsatte stagnerer etter fire–syv års botid og så synker svakt i Norge og Danmark, stiger den kraftig med botiden i Sverige, slik at de som har bodd i Sverige eller i Norge lenger enn 15 år, deltar i arbeidsmarkedet i samme grad. Mønsteret gjelder også for innvandrerkvinner og -menn fra Asia, Afrika og Latin-Amerika i Norge og Sverige.

Dette er en vesentlig forskjell mellom de skandinaviske landene. Ifølge MIPEX (Migrant Integration Policy Index III), en indeks som sammenligner integreringspolitikken i 24 europeiske land (British Council 2011), har Sverige den beste politikken for inkludering av innvandrere i arbeidsmarkedet, til tross for den lavere sysselsettingen vi ser (tabell 3), særlig de første årene etter innvandring (se figur 9).

Færre faller utenom i Norge

Vi har sett at mange innvandrere, særlig gutter, ikke fullfører videregående skole i Skandinavia. Noen tar opp igjen studiene senere, andre begynner i arbeid. Men noen står utenfor. Norge har lavest andel som verken er i arbeid eller i utdanning uansett innvandringsbakgrunn, i Skandinavia i aldersgruppen 18-24 år (se Figur 10). Dette har blant annet sammenheng med den gode økonomien og den høye sysselsettingen i Norge de senere årene. I Sverige er det en noe høyere andel som står utenfor yrkes- og utdanningsliv, men relativt til resten av befolkningen gjør innvandrere det noe bedre der enn i de andre skandinaviske landene i 2010.

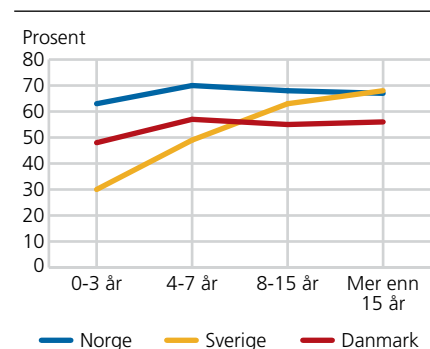
Tabell 3. **Andel registrerte sysselsatte 25-64 år. Norge, Sverige og Danmark. 2011. Prosent**

	Norge	Sverige	Danmark
Hele befolkningen	79,9	78,5	74,4
Innvandrere ¹	67,9	57	54,6
Av dette			
Norden	82,6	65,4	63,9
EU/EØS	78,6	63,3	65,4
Afrika, Asia med Tyrkia, Sør- og Mellom-Amerika	56,9	51,1	48,3
Innenriksfødte med innvandrereforeldre	76,2	78,8	66,9

¹Utenlandsfødte for Sverige.

Kilde: Arbeidsmarkedsstatistikk: Statistisk sentralbyrå, Statistiska centralbyrån, Danmarks Statistik.

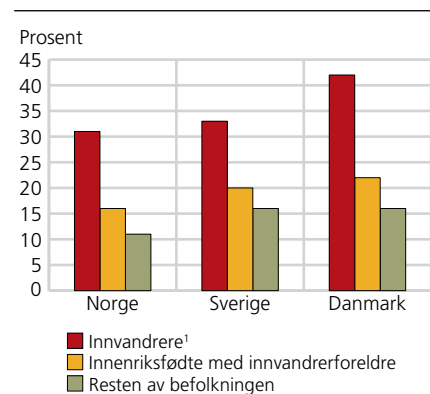
Figur 9. **Andel registrerte sysselsatte blant innvandrere¹, alder 25-64 år, etter botid. Norge, Sverige og Danmark. 2011. Prosent**

¹Utenlandsfødte for Sverige.

Kilde: Arbeidsmarkedsstatistikk: Statistisk sentralbyrå, Statistiska centralbyrån, Danmarks Statistik.

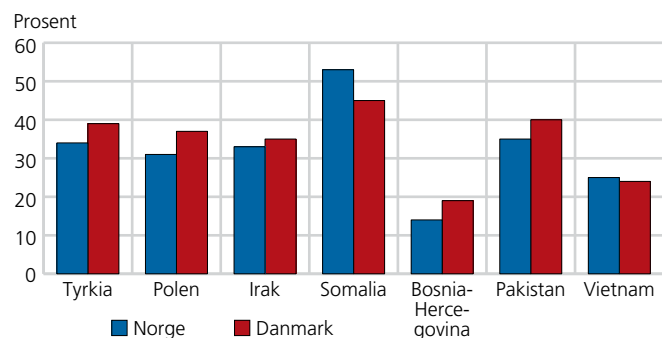
Figur 10. **Personer som verken er i arbeid eller under utdanning, etter innvandringsbakgrunn. 18-24 år. Norge, Sverige og Danmark. 4. kvartal 2010. Prosent**

¹Utenlandsfødte for Sverige.

Kilde: Arbeidsmarkedsstatistikk: Statistisk sentralbyrå, Statistiska centralbyrån, Danmarks Statistik.

Figur 11. Innvandrere som verken er i arbeid eller under utdanning, etter fødeland. 18-24 år. Norge og Danmark. 4. kvartal 2010. Prosent

Kilde: Arbeidsmarkedsstatistikk: Statistisk sentralbyrå, Danmarks Statistik.

Referanser

Bevelander, P., R. Bilde, I. Dahlstedt, M. Eskelund, L.M. Hansen, M. Macura, K.G. Pedersen og L. Østby (2013): *Scandinavia's Population Groups Originating from Developing Countries: Change and Integration*, Current Themes in IMER Research no. 14, Malmø University.

British Council (2011): MIPEX III. Migrant Integration Policy Index III. (<http://www.mipex.eu/>)

Blom, S. og K. Henriksen (red.) (2008): *Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006*, Rapport 2008/5, Statistisk sentralbyrå. (<http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekaar-blant-innvandrere-i-norge-2005-2006>)

Brochmann, G. og A. Hagelund (2012): *Immigration Policy and the Welfare State 1945–2010*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Brochmann, G. og A. Hagelund (2005): *Innvandringens velferdspolitiske konsekvenser. Nordisk kunnskapsstatus*, TemaNord 2005:506, Nordisk ministerråd, København.

Eurostat (2013): (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/main_tables) Lastet ned 1. november 2013.

Fischer, P and T. Straubhaar (1996): *Migration and Economic Integration in the Nordic Common Labour Market*. Nord 1996:2, Nordic Council of Ministers, Copenhagen.

Henriksen, K. (2010): *Levekår og kjønnsforskjeller blant innvandrere fra ti land*, Rapport 2010/6, Statistisk sentralbyrå. (<http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekaar-og-kjoennsforskjeller-blant-innvandrere-fra-ti-land>)

Olsen, Bjørn (2012): *Unge med innvandrerbakgrunn i Skandinavia. Hvor mange er i arbeid eller utdanning?* Rapport 2012/32, Statistisk sentralbyrå. (<http://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/unge-med-innvandrerbakgrunn-i-skandinavia>)

Utlendingsdirektoratet (2013): *Oppholdsrett i Norge for EU/EØS/EFTA-borgere*, Lastet ned 1. oktober 2013. (www.udi.no/Sentrale-tema/Arbeid-og-opphold/Arbeid-og-opphold-EU-EOS-EFTA-borgere/)

Østby, L. (2005): «Befolkningsutvikling 1905-2005: Flest innvandrere i Sverige, flest barn i Norge», i *Statistiske analyser 69, Hundre års ensomhet i Norge og Sverige 1905-2005*, side 18-33., Statistisk sentralbyrå. (<http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/hundre-aars-ensomhet>)

Danmark har høyest andel innvandrere som står utenfor yrkes- og utdanningsliv. Det gjelder særlig jenter (se også [Olsen 2012](#)). Denne forskjellen mellom Norge og Danmark gjelder alle opprinnelseslandene i denne analysen, med unntak av Somalia (se figur 11). Jenter fra Somalia står i større grad utenfor arbeids- og utdanningslivet i Norge enn i Danmark. Dette kan ha å gjøre med den betydelige gjenutvandringen blant somaliere fra Danmark (Bevelander mfl. 2013).

Hva nå?

Et naturlig neste skritt i denne analysen vil være å relatere forskjellene i innvandring og integrering til de enkelte landenes politikk. Dette har vi ikke kunnet gjøre her. Likevel kan vi se landenes ulike omfang og sammensetning av innvandringen delvis som et resultat av den politikk som er ført. Danmark har relativt lav innvandring og restriktiv innvandringspolitikk, i hvert fall etter årtusenskiftet. Sverige har høy innvandring, særlig fordi de tar imot mange med behov for beskyttelse. Norges høye innvandring er særlig knyttet til lav arbeidsledighet, høyt lønnsnivå, behovet for arbeidskraft i enkelte bransjer i Norge og problemer på arbeidsmarkedet i mange andre land.

Innvandrere i de tre landene har ulik deltakelse i utdanning og arbeidsmarked, også når vi tar hensyn til at sammensetningen av innvandrerbefolkningen er ulik. Vi har sett at disse forskjellene er store, kanskje større enn vi ville ventet ut fra de store fellestrekkene som finnes i landenes kultur og historie. Det kan være interessant å analysere hvordan ulikheter i innvandreres levekår kan utvikle seg innenfor rammen av den nordiske velferdsmodellen.